

in doctrina sana solícite erudite. Si autem pro viribus vestris Bernardum imitari conemini, cum ipso in cœlo æternum regnabit. Amen.

DE SANCTO BARTHOLOMÆO

CONCIO UNICA.

Qui adheret Domino unus spiritus est (1 Cor. 6).

Bartholomæum ab Ægyptiis regibus originem duxisse crediderunt aliqui; ipsumque ejus nomen indicare videtur, quod a Ptolomæis, Ægyptiorum monarchis, suam traxerit originem. Bartholomæus enim idem sonat ac filius Ptolomæi. Nec obstat, quod piscator fuerit; tantas enim rerum vicissitudines experimur in hoc mundo, ut humilibus sæpe vacent obsequiis, qui proavos habuere augustos; et aliquando, qui heri in majestate sublimabantur, hodie ad artes humiles et sordidas, ino et ad victui necessaria emendicanda cogantur. Quidquid vero sit de temporali hac et transitoria nobilitate, aliquid in Bartholomæo intueor, quo omnis Christianus eum sublimiorem, majoreque dignum honore censebit, nempe spiritum, quo Deo, ut summo bono, firmiter adhæsit. Si etenim, teste divo Paulo, qui Deo vere adhæret, unus sit spiritus cum eo; *qui adheret Domino, unus spiritus est*: nil sane majus, nil nobilius, nilque augustius inveniri potest, quam quod quis Deo totaliter spiritu et corde adhæreat. Videamus, quomodo sanctus Bartholomæus Deo totaliter adheserit. Ave.

Potest quis adhærere Deo corde, spiritu et corpore. Adhæremus Deo corde per amorem, cum scilicet eum ardentè diligimus; ut enim ait sanctus Augustinus, *charitate Christo, non poenæ timore, coheremus* (ep. 144 ad Anast.). Adhære-

mus autem Deo spiritu, per fidem cum nostris captivamus intellectus in obsequium fidei: *is divinitati adheret, qui se illi vera fide conjungit* (Cassiod.). Deo tandem adhæremus corpore per crucem, cum scilicet mortificationem et crucem in corpore nostro propter Deum circumferimus, quoniam nequimus amare Christum cruci adhærentem, quin et nos cruci adhæreamus: *ille non amat Christum, qui non amat crucem Christi* (Petr. Damian. ser. de inv. S. Crucis). Deus considerari potest, ut bonus, ut verus et ut pro nobis cruci affixus; per amorem autem adhæremus bonitati naturæ ejus; per fidem adhæremus veritati mysteriorum ejus; per crucem ejus passionibus adhæremus. Et his omnibus modis sanctus Bartholomæus bonum existimavit adhærere Deo; adhæsit enim Deo per amorem, per fidem et per crucem. Adhæsit Deo 1. per amorem, quo exarsit; 2. per fidem, quam sectatus est; 3. per crucem quam alacriter portavit.

I PARS.

Sanctus Bartholomæus Deo adhesit per amorem.

Amor procul dubio fortius et gloriosius est vinculum, quo Deo unimur, tantoque strictius ei adhæremus, quanto ardentiore amore erga eum accendimur: *tanto quis conjunctior est Deo, quanto plenior charitate* (S. Bern. serm. 26 in Cant.). Bartholomæi cor scrutari non valemus, ut sciamus, quanto amore arserit; verumtamen si de ejus in Deum amore per externa indicia judicare liceat, certe sanctus ille Apostolus Deo maxime per amorem adhæsit; nam pro ejus amore 1. terrena cuncta contempsit; 2. orationi assidue vacavit; 3. sua pelle excoriari sustinuit.

1. Non vult Deus, ut unam solummodo cordis nostri partem ei offeramus, neque ut una dumtaxat cordis parte, verum ut toto eum corde diligamus: *diliges Dominum Deum tuum ex toto corde tuo*. Non autem toto eum corde amare possumus,

quamdiu terrenum aliquid diligimus (1); propterea sanctus Bartholomæus pro Dei amore, et ut Deum perfecte diligeret, terrena omnia despexit et totaliter reliquit: *sanctus Bartholomæus*, inquit S. Laurentius Justinianus, *cum temporalibus divitiis, corporis voluptatibus, ac dignitatis celsitudine posset affluere, propter Deum contempsit omnia*. Bartholomæus, sive quæ possidebat, sive etiam quæ illi offerebantur, ac omnia penitus mundi bona pro Dei amore contempsit. Unde postquam Polymii regis filiam a daemonio liberasset, oblata sibi pretiosissima munera generose recusavit, dicens: *ista munera sunt necessaria his, qui terrena requirunt; sed ego nil terrenum, nilque carnale desidero*. Probe sciebat sanctus Apostolus, terrena cuncta nil esse respectu Dei; perfecte callebat artem amandi Deum, eumque non latebat, quod eo minus Deum diligimus, quo ardentius terrena amamus et quod eo Deum perfectius diligimus, quo magis terrena cuncta abjicimus. Itaque ut perfectissime Deum amaret, atque ei totaliter amore adhereret, sua, sibi oblata et terrena cuncta despexit, parvipendit, pro nihilo habuit, ac penitus reliquit. O verum Dei amatorem, qui Deo ita per amorem adhesit, ut ejus amore accensus, terrena cuncta despexerit! *ac orationi etiam indesinenter vacaverit*.

2. Qui Deum non amant, illius facile obliviscuntur, de illo raro cogitant, rariusque illum deprecantur et in ejus laudes pro-

(1) Prudenter notanda verba, *terrenum aliquid diligimus*: his enim a perfecto Dei amore excluditur tantum amor rerum terrenarum, bonorum visibilium, ac omnium, quæ ratione earentia hominum quidem usui inservire, non affectui inhærere debent. Secus dicendum de amore entium spiritualium, sive visibilium sive invisibilium, super quæ profecto magis signatum elucet lumen vultus Dei, quæ hæc de causa adeo diligere tenemur, ut horum dilectionem a Dei dilectione sejungere non liceat. Imo hæc ipsa dilectione etiam aliquos speciali modo diligere possumus, quin ullatenus perfectus Dei amor in nobis tepescat, dummodo sincera, pura ac sancta sit hujusmodi dilectio. Hæc adnotasse oportebat, ne quis sub specie puri amoris Dei, damnet tanquam huic obnoxium omnem amicitie amorem, qui in sacris scripturis (Eccl. 6) commendatur, et ipsis Christi Domini, aliorumque sanctorum exemplis firmatur.

rumpunt. Qui vero Deum ex toto corde diligunt, crebro illum laudant, orationi assidue insistunt, nilque eis gratius et jucundius, quam Deum factorem suum et redemptorem suum laudare et deprecari: *ex amore Dei producitur in Dei laudibus, orationibus et meditationibus delectari, ac immorari* (Dionys. Cart. de fruct. temp. deduct. 11). Et in hoc sanctus Bartholomæus specialem, quo erga Deum ardebat, amorem ostendit; neque enim aliquoties tantum, verum continue eum orabat, atque ut de eo narratur, centies flexis genibus per diem orabat et centies per noctem. O virum vere orationi deditum et vere amantem Deum, quem sic indesinenter orat et deprecatur! *Oportet*, inquit Christus Dominus, *semper orare et non deficere* (Luc. 18). Estne hæc lex data omnibus, ita ut omnes ex præcepto teneantur singulis vitæ suæ momenti orationi incumbere? Nequaquam; est enim tempus dormiendi, tempus comedendi, tempus laborandi et tempus orationi vacandi. Cur ergo dicit Christus, quod *oportet semper orare*? Respondet sanctus Vincentius Ferrerius, quod ibi Christus alloquitur eos, qui Dei amicitiam sibi conciliare cupiunt; et sic præfata Salvatoris verba exponit: *oportet, si quis amicus Dei vult esse, semper orare et non deficere* (ser. de S. Barthol.). O quam pauci Deum ita amant, ut eum continue orant! Heu! multi nec semel in die ad Deum mentem elevant, ut auxilium ejus postulent. Jamvero sanctus Bartholomæus *habuit specialem amicitiam cum Deo per orationem* (Ibid.); quia ita eum amavit, ut de eo continue cogitaret; ut centies qualibet die et centies qualibet nocte flexis genibus eum oraret. Orationis demum exercitio continue vacabat; hæc erat incensum, quod assidue Deo adolebat; sacrificium, quod indesinenter Deo offerebat, adeo ut respirare et orare, imo vivere et orare, unum et idem in Bartholomæo esse videretur. O mirandum Dei amatorem, qui ita ei per amorem adhesit, ut continue eum oraverit: *ac etiam propria pelle pro ejus amore spoliari sustinuerit*.

3. Bartholomæus cœlestibus radiis inflammatus, ac ardentissimo Christi sui amore exæstuans non modo vestes exte-

riores, seu mundi bona, verum et ipsam pellem deponere, ac vivus excoriari elegit. Non unam dumtaxat, sed trinam pellem amore Christi dimisit: prima, quam dimisit, veteris hominis pellis fuit: *expoliantes nos veterem hominem* (Coloss. 3, 9). Secunda pellis, quam exiit, fuit temporalis substantia; ipse etenim rem familiarem, omnem suppellectilem, omniaque terrena pro Christi amore dimisit. Tertia pellis, quam gloriosus hic Christi apostolus posuit, fuit ipsa pelles corporis, quae inaudita feritate a carnificibus ei ablata est. Invictus ille Christi martyr cum carne pellem quoque obtulit et immani cruciatu vivus excarnificatus se ipsum victimam Deo consecravit. Legite in hac Bartholomæi pelle sanguinolentos ejus in Christum amoris characteres; videte hic, quanto amore ei adhesit sanctus ille Apostolus. Quantum amavit qui pro Christi amore cuncta reliquit? Quantum amavit, qui propter Christum non solum bonis temporalibus, sua propria etiam pelle expoliari elegit? Quantum amavit, qui extracta sibi pelle, cruorem e cunctis corporis partibus manantem, patentes nervos, disruptas venas et salientia viscera æquo animo vidit et contemplatus est? Miror ardentissimum hunc Bartholomæi in Christum amorem; atque itidem cæcitatem et stultitiam desseo illorum, quorum omne studium est pelliculam curare, mollire eam vestire, laute farcire, illicitisque eam voluptatibus fovere. Hi quidem ad tempus gaudent, sed in æternum plorabunt et gementes in inferno vociferabuntur, dicentes: *pellis nostra quasi clipeus exusta est* (Thren. 5, 10). O quam iis sapientior Bartholomæus, qui ita Christo per amorem adhesit, ut propter eum sive bonis temporalibus, sive etiam propria pelle expoliari passus sit! Ergo S. Bartholomæus Deo adhesit per amorem: *ei etiam adhesit per fidem.*

II PARS.

Sanctus Bartholomæus Deo adhesit per fidem.

Sancti qui in cælo Deum facie ad faciem intuentur, ei adherent mediante lumine gloriæ, a quo intellectus eorum ad claræ Dei visionem supernaturaliter elevantur. In hoc mundo Deum videre solum possumus in ænigmate, mediante fide, qua Deo, ejusque mysteriis firmiter adheremus; unde quo major est fides nostra, eo et firmitus Deo inhæremus. Mirum autem in modum Deo per fidem adhesit sanctus Bartholomæus, cum ipse fuerit fidei discipulus, prædicator et testis. Fuit 1. *discipulus*, qui fidem receipt humiliter; 2. *prædicator*, qui illam docuit publice; 3. *testis* eam testificatus constanter.

1. De Nathanaëlo narrat sanctus Joannes Evangelista, quod cum sanctus Philippus quadam die eum invenisset, dixit ei, sibi occurrisse Jesum e Nazareth, de quo multa prædixerant prophætæ et cujus fama undequaque pervolabat. Nathanaël autem Christum videre vehementer desiderans, Philippo ad eum invisendum invitanti acquiescit, atque simul cum eo venit ad Christum. Cumque vidit Jesus Nathanaëlem venientem ad se, dixit de eo: *ecce vere Israëlita, in quo dolus non est* (Joan. 1). Nathanaël attonitus, quod a Christo, quem nunquam viderat, agnosceretur, ab eo petit, unde ipsum noverat? Cui Christus respondit, quod illum a multo tempore cognosceret, quodque ipsum non laterent ea, quæ ille egerat, dum solus esset sub ficu, ubi se a nemine videri putabat: *cum esses sub ficu, novi te*. Ex tunc in Christum credidit Nathanaël, ac confessus est, eum esse Messiam in Lege promissum, eundemque verum et consubstantialem Dei Filium: *respondit ei Nathanaël et ait: Rabbi, tu es Filius Dei, tu es rex Israël*. O miram Nathanaëlis fidem! O verum fidei discipulum, qui ut verus Israëlita, humiliter et simpliciter primo intuitu in Christum credit, eumque verum Deum confitetur. Ubique sancti

Petri fides, ut maxima proclamatur eo quod post multa signa et miracula, quae a Christo fieri vidit, eum Dei Unigenitum confessus sit, dicens: *tu es Christus Filius Dei vivi*. Longe tamen major videtur Nathanaëlis fides, qui cum primum Christum vidit, idipsum de eo confessus est quod Petrus, dicens: *tu es Filius Dei, tu ex rex Israël*. Ecce ergo verum fidei discipulum, qui primo Christi intuitu fidem humiliter et simpliciter recipit. Quis autem est hic fidei discipulus? quis est ille Nathanaëlis, in quo non habetur dolus, qui fidem tanta cum celeritate et simplicitate recipit? Hic non est alius, quam sanctus Bartholomæus, ut docent Rupertus, Jansenius et Tostatus. Adhæsit ergo Deo Bartholomæus per fidem, tanquam discipulus, qui eam humiliter et simpliciter recepit. Deo adhæsit etiam per fidem, *quia fuit prædicator fidei, qui illam publice docuit*.

2. Plenissimo sanctus Bartholomæus fidei lumine illustratus, alios eodem lumine illustrare curavit, ex discipulo magister et Doctor fidei effectus; variasque peragravit provincias, ut Christum quem noverat et confessus fuerat, populis prædicaret, ac tanto zelo et tanta efficacia Christi fidem disseminavit, ut, sic volente et cogente Deo, dæmon de eo dixerit, quod *vox ejus quasi tuba vehemens erat*; quia scilicet Bartholomæus fidei doctor et prædicator adeo suam exaltavit vocem, ut in extremis terræ habitabilis partibus audiretur. Verum est, quod omnes apostoli, fidei doctores et concionatores fuerint, cum illam magno zelo prædicaverunt; tamen omnium vox non est æqualiter audita. *Aliqui enim eorum prædicaverunt in Judæa, ut Jacobus minor: alii in locis circumvicinis, ut sanctus Philippus, qui evangelizavit Syriam; alii in locis magis remotis, ut sanctus Petrus, qui prædicavit Antiochiæ; Bartholomæus extremos terrarum fines penetravit Indorum* (S. Ambr.). Ibi pervenit ejus vox, quasi tuba personans; ibi ingenti zelo fidem christianam prædicavit et docuit non solum verbis, verum etiam mirabilibus omnium virtutum exemplis, quæ exhibuit. Bartholomæus procul abfuit a Scribis illis et Phariseis, qui sedentes super Moysi cathedram, dicebant et non faciebant: *dicunt et*

non faciunt. Ipse enim prædicator fidei constitutus, perficiebat quod aliis agendum proponebat. Prædicabat, adorandam esse Trinitatem in Divinis, et ipse centies eam qualibet die flexibus adorabat. Docebat, contemnenda bona temporalia et ipse ita ea despiciebat, ut iis totaliter abrenunciaverit. Dicebat, ab omni impudicitia abstinendum, et ipse virgineam profitebatur puritatem. Evangelizabat condonandas injurias, et ipse infensissimis suis hostibus quascunque injurias, licet acerbissimas, condonabat, iisque beneficiabat, qui eum oderant. Unde sicut Joannes in deserto penitentiam verbo et exemplo prædicavit, ita Bartholomæus verbis et operibus fidem christianam ad ultimos usque terræ terminos maximo zelo annuntiavit. Dum autem sanctus Bartholomæus adhæsit Deo per fidem, cujus prædicator et fervidus extitit propagator, adhæsit etiam Deo per fidem, *quam usque ad sanguinis effusionem constanter testificari non destitit*.

3. Dixit Christus apostolis, eos testes futuros ascensionis suæ et omnium mysteriorum fidei in Jerusalem et in aliis mundi partibus usque ad terræ terminos: *eritis mihi testes in Jerusalem et in omni Judæa et Samaria, et usque ad ultimum terræ* (Act. 1). Hæc verba ad omnes diriguntur apostolos; ac præcipue ad divum Bartholomæum, qui defensor fidei Christi usque ad ultimum terræ terminum et qui palam in Licaonia, in India citiore, in Armenia et in ultimis terræ finibus eam testificatus est. Fidem testificati sunt apostoli verbis, sanguine et miraculis. Fidem testificati sunt *verbis*, quia sub silentio præterire non potuerunt mysteria fidei, quæ a Christo didicerant: *non enim possumus, quæ vidimus et audivimus, non loqui* (Act. 4). Fidem etiam testificati sunt *sanguine*, quoniam libenter sanguinem fuderunt in testimonium veritatum fidei, quas prædicabant. Fidem tandem testificati sunt *miraculis*, dum quæ prædicabant, miraculis confirmabant: *prædicaverunt ubique, Domino cooperante et sermonem confirmante sequentibus signis* (Marc. 16). Bartholomæus autem his omnibus modis Christi fidem perfectissime testificatus est. *Verbis enim et prædicationibus suis eam usque ad terræ fines testatus est.*

*Sanguine etiam illam testificatus est, ut pro Christi fide exco-
riari passus sit, ac proinde a planta pedis usque ad verticem
nullus fuit in ejus corpore locus, ex quo sanguis in testimo-
nium fidei non exiverit. Fidem tandem quam prædicavit, in-
numeris, iisque magnis probavit miraculis; nam omnem mor-
bum et languorem in Jesu nomine curavit, mortuosque non
paucos, ejusdem nominis potentia, vita donavit (Nicet. ser.
de S. Barthol.). Dæmonibus etiam silentium imposuit, eos sæpe
ab hominum corporibus expulsi, aliisque multis et maximis mi-
raculis fidem, quam prædicabat, confirmavit: sicut enim sanctus
Petrus operatus est prodigia magna, ita et Bartholomæus
fecit miracula valida (Theod. Stud., serm. de S. Barthol.).
Itaque concludamus, quod sanctus Bartholomæus vere Deo ad-
hæserit per fidem: ei etiam adhæsit per crucem, quam ala-
criter portavit.*

III PARS.

Sanctus Bartholomæus Deo adhæsit per crucem.

Multi volunt esse cum Christo in monte Thabor et pauci in
monte Calvarie; multi cum illo gaudere optant in cælo et
pauci cum eo pati volunt in terra; socii volunt esse consola-
tionum ejus, non tribulationum; cum eo regnare desiderant,
at cum eo cruciari et calicem passionis bibere recusant. E
contra sanctus Bartholomæus cum Christo crucem portavit in
hoc mundo; illustris enim ille apostolus adhæsit Deo pro cru-
cem, quia propter Deum 1. passus est multa; 2. passus est
gravia; 3. passus est diu.

1. De genere martyrii, quod passus est sanctus Bartholomæus,
disputant multi. Dicunt aliqui, quod dire flagellatus; alii, quod
cruci affixus; alii, quod excoariatus, et alii, quod decollatus
fuerit; verius videtur, quod hæc omnia supplicia perpassus
sit. Post multos enim variis in locis exantlatos labores, ad ma-
jorem tandem Armeniam perrexit Bartholomæus; ibi dæmones,

in idolis loquentes, obtumescere fecit; ibique perpetratis aliis
multis miraculis, Polymii regis filiam a dæmonio liberavit. Ex
quo contigit, ut rex, regina et alii plures ex eorum dome-
sticis et aulicis fidem christianam receperint. Quare Astiages,
Polymii regis frater, a sacerdotibus concitatus, sanctum apo-
stolum comprehendi curavit: et primo illum ita flagellari jussit,
ut in toto ejus corpore nullus sine vulnere locus remanserit;
secundo, eum versis in altum pedibus cruci affigi præcepit.
Videns autem Astiages sanctum apostolum in tanto supplicio non
deficere, eum inde deponi et vivum excoari imperavit, postremo
capite truncari. Ex quo patet, quod sanctus Bartholomæus non
unum dumtaxat supplicium, sed multa pro Christo passus sit. De
omnibus sanctis sancta cantat Ecclesia, quod multa perpessi
sint supplicia: omnes sancti quanta passi sunt tormenta.
Atvero unus Bartholomæus omnia aliorum sanctorum pertu-
lisse videtur supplicia: crucifixus enim fuit cum sancto Petro,
cum Paulo decollatus, flagellatus cum aliis pluribus, et insuper
excoariatus, quod supplicium omnia aliorum sanctorum tormenta
includere et comprehendere videtur, cum illud sit velut sup-
plicium universale, quod ad omnes corporis partes se extendit.
Unde cum de illustri illo apostolo dicitur, quod excoariatus
fuerit, itidem dicitur, quod tormenta passus sit in capite, in
collo, in brachiis, in cruribus et in omnibus corporis partibus,
in quibus alii sancti passi sunt. Multa ergo vir ille sanctissimus
pro Christo subiit supplicia. Si ergo Deo adhæsit per crucem,
quia pro ejus amore passus est multa, ei etiam adhæsit per
crucem, quia pro ejus amore passus est gravia.

2. Heu! quam gravia pertulit in longinquis itinerationibus,
quas terra marique sine pera et sine baculo suscepit! Quanta
passus est ludibria, quantas irrisiones, quanta maledicta a
Gentilibus et Barbaris, quibus Christum crucifixum prædicavit!
Quanta a dæmonibus, quorum regnum destruebat, a sacerdoti-
bus, quorum pravos mores arguebat, et a philosophis, quorum
doctrinam ut falsam confutabat! Modo ut veniamus ad ultima
quæ subiit supplicia, quid gravius, quam flagellis et fustibus
coeli ita fortiter, ut miraculum fuerit, quod in hoc supplicio

non moreretur? (S. Vinc. Ferr. ibi). Quid acerbius, quam cruci affigi capite deorsum verso et in hoc situ fixuram et vim clarorum in pedibus tolerare? Amplius quid gravius et dirius excogitari potest, quam speciale sancti Bartholomæi tormentum, excoꝛiatio scilicet et pellis a corpore violenta avulsio? Nec enim excoꝛiari et pelle exui potuit, quin simul cum pelle avelleretur caro, disrumpentur nervi, aperirentur venæ et sanguis ex omnibus corporis partibus copiosissime flueret. O immane supplicium inaudita feritate inventum! O ferinum et barbarum torquendi modum! O tormentorum maximum et ut ita dicam, tormentum tormentorum! Dic flagellationem, dic dentium eradicationem, dic oꝛulorum avulsionem, dic capitis amputationem, dic quod volueris tormentum, nullum, meo quidem sensu ac iudicio, ita grave et acerbum dices, ut excoꝛiationem et violentam pellis avulsionem, quod sane supplicium ad omnes corporis partes se extendit, easque omnes gravissime et diu torquet. Asserunt theologi, quod nullus unquam martyr tam gravia passus sit tormenta, quam Christus; quodque dolores quos pertulit Salvator, omnes aliorum hominum dolores superaverint. Jamvero licet absolute loquendo martyrum tormenta Christi supplicis sint imparia, Bartholomæi tamen supplicia ad gravitatem eorum quæ passus est Christus, non parum accedere videntur; fuit enim flagellatus et crucifixus cum Christo et insuper per pellis avulsionem ita fuit toto corpore sauciatus, ut a planta pedis usque ad verticem nulla in eo sanitas remanserit. Unde Bartholomæus a Niceta vocatur *crucifixi discipulus*, quia scilicet magistrum suum Christum perfecte imitatus est in gravibus, quæ pertulit, tormentis. Demum si sanctus Bartholomæus Deo adhæsit per crucem, quia pro ejus amore gravia passus est, ei etiam adhæsit per crucem, quia pro ejus amore passus est diu.

3. Tormenta, ex se quidem levia, diuturnitate fiunt gravia et ea quæ ex natura sua sunt gravia, duratione fiunt terribilia et intolerabilia; in supplicis enim nihil acerbius, terribilius nihil, quam duratio eorum juncta cum gravitate. Tormenta ex se gravia modo cito transirent, non acerba multum viderentur; cum autem gravia simul et diuturna sunt, nil hoc terribilius,

quia illa diuturnitas tormentis ex se gravibus intolerabilem quandam addit acerbitatem. Sicut enim tormentorum omnium, quæ patiuntur damnati in inferno, consummatio sumitur ab æternitate, seu ex hoc quod sint in æternum duratura, ita et in hujus mundi supplicis nihil terribilius, quam duratio eorum juncta cum gravitate. In tormentis autem quæ pertulit Bartholomæus non defuit diuturnitas; in iis simul cum gravitate adfuit duratio; ejus martyrium acerbum simul fuit et diuturnum, multis enim diebus in tormentis perstitit: imo nec mortuus est ipsa die, qua crucifixus et excoꝛiatus fuit; ipse miserando hoc in statu vixit et prædicavit usque ad proximum sequentem diem, in qua decollatus obiit. *Cumque pelle nudatus, adhuc vivens permansisset et excoꝛiatus Dominum prædicaret, ac nullum tantum cernentes miraculum convertisset, jussu regis decollatus est die sequenti* (Pet. de Nata.). O quam diuturna fuere hujus sancti tormenta! O supplicia duratione sua vere terribilia et importabilia! Ideo o quam perfecte Deo adhæsit Bartholomæus! *Ei adhæsit per amorem*, quia pro ejus amore terrena cuncta contempsit, orationi assidue vacavit et propria pelle expoliari sustinuit; *ei adhæsit per fidem*, quoniam fuit fidei discipulus, prædicator et testis; *ei adhæsit per crucem*, quia propter Deum passus est multa, passus est gravia, passus est diu. O apostolum vere adhærentem Deo! Jamvero quam pauci eum imitantur! Quam pauci Deo adhærent et sincero corde dicunt: *mihî adhærere Deo bonum est!* Multi adhærent meretricibus, aliisque obscenis carnis et lasciviæ voluptatibus; multi divitiis et bonis temporalibus, multi honoribus et mundi dignitatibus, pauci vero totaliter Deo adhærent, eique se omnino consecrant. O fratres dilectissimi, adhæreamus Deo per amorem, ita ut ejus amore semper ardeamus et pro ejus amore bona multa operemur. Adhæreamus ei per fidem, ita ut omnia fide mysteria firmiter credamus et fidem nostram operibus ostendamus. Adhæreamus tandem ei per crucem, ita ut quidquid durum in lege Domini occurrit, viriliter patiamur. Tolamus crucem nostram et illa usque ad cælum nos elevabit, ut ibi in æternum Christo adhæreamus et cum ipso regnemus. Amen.

DE SANCTO LUDOVICO GALLIÆ REGE

CONCIO UNICA.

*Esto fidelis usque ad mortem et tibi dabo
coronam vite* (Apoc. 2 10).

Tanta multorum terræ principum est iniquitas, ut cum filios, domesticos et omnes subditos sibi fideles esse velint, ipsi tamen Deo suo, cujus filii, domestici et subditi sunt, fideles esse nolint. Principes illi, qui aliquibus dominantur hominibus, ægre ferunt et sæpe irascuntur, si vel in minimo infidelis deprehendatur aliquis ex famulis; ipsi vero adeo inique se gerunt cum Deo, cui omnes famulantur creaturæ, ut in multis quotidie ei infideles se prodant. Sanctissimus autem Galliæ rex Ludovicus a suis utique fidele exigebat obsequium, verum et itidem ipse Deo suo fidelissimus permanebat, ejusque in Deum fidelitas usque ad mortem constantissima fuit. Et ideo in hoc mundo regia redimitus corona, etiam æterna et nunquam peritura in cælo corona decorari meruit: *esto fidelis usque ad mortem et tibi dabo coronam vite*. A sola hac in Deum fidelitate panegyricam sancti regis Ludovici orationem elicere statui; nec magis illum laudare possum, quam cum illum Deo fidelissimum extitisse dicam, quia omnis homo Deo perfecte fidelis humillimus laud dubie, patientissimus, charitate ferventissimus et in omni virtutum genere perfectissimus habetur: propterea sanctum Ludovicum laudent oratores alii a regia dignitate qua floruit, a multitudine avorum et proavorum, qui Gallicum sceptrum gloriose gestant, a præclaris corporis et animi dotibus, a prudenti regimine, a dexteritate in gerendis negotiis, a regia liberalitate et magnificentia, illum ego solummodo laudabo a maxima fidelitate, quam erga Deum præstitit. *Ave*.

Fortuna (1), quæ semper, ubique et erga omnes mobilis et inconstans esse solet, suam respectu magnatum potissimum manifestare videtur inconstantiam: eos enim exaltabat et humiliat, extollit et deprimit; atque a bonorum culmine in dedecoris et miseriarum abyssum illos sæpe projicit et præcipitat. Hæc facile adnotari possent in multis principibus, aliisque magnatibus, quos sacri et profani recensent historici. Ne tamen alio nostra evagetur oratio, sanctum solummodo inspiciamus regem Ludovicum, qui et prospera et adversa agitatus fortuna, vel potius ex sapientissima providentiæ divinæ ordinatione, nunc prosperis, nunc adversis rebus est usus. Quæ enim major prosperitas, quam Ludovici supra regium Galliæ thronum pacifice sedentis, ibique a cunctis honore excepti et omni bonorum genere affluentis? Quæ contra major adversitas, quam Ludovici longissime a regno commorantis, inter infideles ægotantis, captivi et quasi ab omnibus derelicti? Contemplemur sanctissimum illum principem in utroque hoc prosperitatis et adversitatis statu positum, ac videamus quomodo semper Deo fidelem se servaverit. Sanctus Ludovicus 1. fidelis Deo in statu prosperitatis; 2. fidelis Deo in statu adversitatis, in duplex hujus concionis argumentum.

(1) Hoc verbum *fortuna* quid sapit alienum a fide et sensu christiano. Divina namque Providentiæ cuncta regi, et in manu Dei esse hominum sortes fide et ipsa ratione constat. Satis autem luculenter fideles hortatur Christus Dominus ad hanc semper suscipiendam Providentiæ Patris celestis in re quacumque etiam minima; ait enim: *Vestri capilli capitis omnes numerati sunt; et, Capillus de capite vestro non peribit*. Hujusque veritatis pene innumera habentur in sanctis libris testimonia. Ideo quam maxime decet hoc verbum *fortuna* ablegare a sermone christiano, et a fortiori, a sacris concionibus.

I PARS.

Sanctus Ludovicus fidelis Deo in statu prosperitatis.

Qui magna in mundo prosperitate gaudent, plerumque contra Deum tam infideliter se gerunt, ut peccatis se dedant et a virtutum exercitio abstineant. E converso sanctus Ludovicus Deo fidelissimus permansit in statu prosperitatis, in quo semper declinavit a malo et fecit bonum. In hoc, inquam, statu 1. ab omni declinavit malo, ad quod prosperitas allicit; 2. Omne perfecit bonum, a quo prosperitas avertere solet.

1. Ad mala plurima inclinat prosperitas; hæc multorum dicenda origo malorum, atque maligna parens, ex qua fere omnia nascuntur peccata. Ut enim ait sanctus Thomas a Villanova, *prosperitas facit hominem oblivisci Dei et sui; prosperitas facit eum superbum, mundanum et vitiosum; prosperitas facit hominem oblivisci future gloriæ et mortis et inferni; prosperitas replet hominem vitiis et peccatis usque ad summum* (scr. de martyribus). Quæ omnia quam vera sint, omnibus apertum et manifestum patet; certum est enim, quod homines ad hujusmodi vitia allicit et plerumque trahat prosperitas. Verumtamen Ludovicus in prosperitate sua ita Deo fidelis mansit, ut ab omnibus his vitiis alienus et toto celo se elongaverit. In prosperitate enim minime oblitus Dei et sui, Deo semper placere studuit, suæque saluti sollicite in vigilavit; in prosperitate non superbus et mundanus, humilitatem studiose sectatus est, mundique gloriam et pompam generose despexit; in prosperitate non est oblitus paradisi, cujus felicitatem ambivit; nec inferni, cujus supplicia pertimuit; nec mortis, quam continue mente revolvit et ad quam summa solitudine se præparavit; prosperitas tandem non eum replevit vitiis usque ad summum, quin contra ab omnibus peccatis summa cura abstinuit, milliesque mori, quam vel unicum mortale perpetrare malisset. Dei altitudinem pertimescebat re-

gius propheta, dicens: *ab altitudine dei timebo* (Psal. 55). Cur non potius noctis tenebras et obscuritatem, quam dei altitudinem timet? quæ vero hujus formidinis causa? Cur dei altitudinem reformidat? Timera deberet ursos et leones, cum quibus decertat; gigantem Goliath, contra quem in singulare certamen descendit; Saulem sibi infensissimum, vel formidandos hostium suorum exercitus. Hæc quidem pertimescenda; nam quæ causa timendi altitudinem dei, quæ homines recreat, arbores fovet, terramque fecundam et fertilem reddit? Magna quidem eam timendi inest ratio; per altitudinem enim dei intelligitur mundi gloria et prosperitas summopere quidem formidanda, quia homines, nisi erga Deum fidelitate certent, in vitiis omnium abyssum trahere et perdere solet: *prosperitas stultorum perdet illos* (Prov. 1, 32). Sanctus Ludovicus, in dei altitudine et in summa prosperitate, qua gaudebat, sic Deo fidelis permansit, ut superbus, inflatus, libidinosus, iracundus et aliis quibusque vitiis deditus nunquam fuerit; nec quocumque saltem mortali peccato animam suam inquinaverit. Dixerat ei pia mater, quod illum mortuum, quam mortali peccato inquinatum, videre mallet et ipse etiam in prosperis et in media mundi prosperitate constitutus, mori, quam mortali peccato fœdari, libenter prælegisset. Adversus Deum non murmurabat populus Israëliticus, nec gravibus se inquinabat peccatis, cum sub duro Pharaonis jugo ingemisebat, cum continue laborabat, crebro vapulabat, poris dumtaxat vesecebat et aliis, ac omnimoda adversitate affligebatur; atvero postquam manna et carnes comedit in abundantia; postquam coturnicibus saturatus est; postquam Deus constituit eum super excelsam terram ut comederet fructus agrorum, butyrum de armentis et lac de ovibus cum adipe agnorum et arietum; postquam, inquam, a statu adversitatis ad statum prosperitatis migravit, *incrassatus, impinguatus, dilatatus, dereliquit Deum factorem suum* et ad innumera peccata declinavit; ac ut loquitur propheta, *ex adipe*, seu ex abundantia et prosperitate, *prodiit iniquitas eorum*. Quod autem huic populo accidit, hoc et accidere solet omnibus qui abundantia et prosperitate gaudent; nisi enim vim sibi

infrant et divinæ gratiæ auxiliis fideliter non cooperentur, in gravia facile incidunt peccata et ut ait Hugo cardinalis, ex adipe, seu prosperitate eorum *superbia, oblivio Dei, contemptus Dei, transgressio mandatorum Dei, ingratitude, luxuria, jurgia, oppressio pauperum, multaque alia crimina procedunt*. Hæc eadem sancto Ludovico accidissent, si in prosperis Deo fidelis haud vixisset; tanta autem ejus in Deum fuit fidelitas, ut in omni rerum abundantia et prosperitate omnia devitaverit peccata, ad quæ allicere solet prosperitas. In prosperitate enim, qua fruebatur, Deum non contempsit, nec ejus oblitus est, cum laudibus ejus sedulo incubuerit, summaque sollicitudine eum glorificare, ejusque gloriam promovere studuerit. In mundana qua gavisus est prosperitate, in Deum non fuit ingratus, nec mandata ejus contempsit, cum se, suaque millies ei obtulerit, ejusque mandata perfectissime servaverit et a suis servari curaverit. In prosperitate tandem fœdis se non inquinavit libidinibus, pauperes non oppressit, nec aliud quodquam grave perpetravit peccatum, cum omnia luxuriæ inquinamenta exhorruerit, pauperum calamitates omnibus modis sublevare conatus sit, ac ipsam peccati umbram timuerit, omniaque peccata tanto studio declinaverit, ut nunquam mortaliter peccasse credatur; milliesque mori, quam mortaliter peccare, maluisset: sanctus ergo Ludovicus Deo tempore prosperitatis fidelis permansit, cum in hoc statu ab omnibus abstinuerit peccatis, ad quæ homines inclinare solet prosperitas; mansitque etiam Deo fidelis in prosperis, *quia omne perfectit bonum, a quo prosperitas avertere solet*.

2. Sicut prosperitas ad omne malum inclinat, ita et ab omni bono, omniumque virtutum exercitio avertit; aut saltem ita infirmi, debiles et insensati fieri solent homines, ut ex prosperitate, bonorumque temporalium abundantia minus religiose vivendi et bonis operibus non vacandi occasionem sumant. Sciunt utique, quod tunc majori conatu Deo servire, bonisque operibus insistere debeant, cum temporalia bona ab eo abundantius percipiunt et cum prospera iis ridet fortuna; attamen nescio quo fato, aut qua cordis perversitate, ita in Deo inique

delinquant, ut plerumque tunc minus studiosè ei serviant, cum plura ab illo bona recipiunt et cum majori prosperitate gaudent. Non sic autem Ludovicus: abhorruit a tanta in Deum infidelitate; cor ejus non vitavit mundana prosperitas, nec sanctissimum hunc virum a bonorum operum et christianarum virtutum exercitio quomodocunque avertit. Omni enim tempore et quantumvis prospera potiretur fortuna, totus virtuti, totus bonis operibus, totusque Deo extitit, ac semper et ubique visus est mente tranquillus, corde benignus, eloquio dulcis, doctrina fidelis, humilitate sublimis, æquitate præclarus, castitate perfectus, zelo gloriæ Dei accensus, pietate religiosus, cunctisque sanctitatis operibus exornatus, et iis præcipue, quibus carere solent, qui magna in hoc mundo prosperitate fruuntur. Nostis, quod qui prosperitate gaudent, plerumque ab omni corporis mortificatione abhorreant et ad illicitas voluptates facile declinent. At Ludovicus in media mundi prosperitate duro corpus suum sæpe vexabat cilicio, acerbis jejuniis, aliisque mortificationibus carnem suam affligebat, ac simul cum divo Paulo apostolo, corpus suum castigabat et in servitum redigebat. Qui mundi prosperitate fruuntur, superbire, aliosque despiciere solent. Sanctus Ludovicus eo semper humilior, quo major et felicior evaderat, tantaque ejus erat humilitas, ut ipsis pauperibus summo affectu ministraret et eorum sæpe pedibus humiliter procumberet. Quolibet enim sabbato in loco secretissimo aliquot pauperum suis manibus abluere pedes, lotos tergebat, tersos osculabatur, ac crebro centum et viginti pauperibus, qui in ejus aula quotidie abundanter reficiebantur, suis manibus cibos apponebat, necnon quæ illis supererant, fragmenta quandoque manducabat. O miram Ludovici humilitatem, cujus magna quoque in pauperes et infirmos patuit charitas et liberalitas. Certum est, quod qui prospera gaudent fortuna, pauperes et infirmos despiciere, nullumque eis auxilium et subsidium præbere soleant. S. Ludovicus in zenodochiis infirmos invisebat, nulliusque infirmi deformitatem aut sordes frangens, iis nonnunquam fercula flexis genibus ministrabat, ac nulli indigenti non ferebat opem; ac præcipue fratribus Dominicis et Franciscanis, ali-

isque qui divino cultui et animarum saluti vacabant, quibus largissimas eleemosynas erogabat. Unde non secus ac Job, dicere poterat: *oculus fui cæco et pes claudus, pater eram pauperum* (19, 15). Miramini sanctum Ludovicum qui in prosperis ita Deo fidelis manet, ut ab omni peccatorum genere declinet et omnium virtutum, honorumque operum exercitio sedulo incumbat. O utinam illum ut vitæ suæ exemplar inspicerent et imitarentur quicunque secunda gaudent fortuna! Verum, heu? hi plerumque non sanctum Ludovicum, sed divitem epulonem imitantur. Hi in prosperitate sua a vitis non abstinere et bonis operibus non incumbere, sicut Ludovicus; at instar divitis epulonis, abdomini, luxui, superbiæ, aliisque vitis indulgent: propterea timendum, ne in die iudicii Deus cuique illorum, sicut avaro diviti, dicat: *fili recordare, quia recepisti bona in vita tua* (Luc. 16). Timendum, ne simul cum hoc helluone ineffabilibus paradisi gaudiis in æternum priventur, quia *difficile est, imo impossibile, ut presentibus et futuris quis fruatur bonis; ut de deliciis transeat ad delicias* (S. Hier. in 7 *Ezech.*). Hoc timeat et imitandi sanctum Ludovicum qui Deo fidelis fuit in statu prosperitatis; *ac etiam in statu adversitatis.*

II PARS.

Sanctus Ludovicus Deo fidelis tempore adversitatis.

Non contentus Ludovicus in medio prosperitatum omni virtutum generi incubuisse, sciens utique, quod virtus in infirmitate et adversitate perficitur, adversis multis probari complacuit. Ac de causa unam et alteram navigationem ad longinquas Saracenenorum regiones suscepit, ubi a regno suo quasi exul, duram servitutem, graves morbos et alia multa adversa pertulit. In omni autem adversitate Deo prorsus fidelem se custodivit, 1. quia in omni adversitate Deum semper benedixit; 2. quia in omni adversitate se semper ad divinam voluntatem conformavit.

1. Honoris divini zelo succensus Moyses in populum, qui vitulum aureum conflaverat et adoraverat, vehementer exarsit: utque alios ad tantam Deo irrogatam injuriam secum ulciscendam alliceret, clamavit: *si quis est Domini, jungatur mihi* (Exod. 32). Similem in modum Ludovicus, sciens Deum in partibus Orientalibus despici, loca sancta profanari, Christumque ibi blasphemari, non adorari, sancto accensus zelo, ingentem collegit exercitum, cum quo mare traiecit et primo praelio Saracenos fugavit; deinde cum magna militum multitudine postinodum perisset, victus ipse captusque est. Rebus tamen postea cum Saracenis compositis, liber rex simul cum suo exercitu dimissus patriam repotuit. Quis dicat, quam gravia et quam multa in hac peregrinatione passus sit Ludovicus? Quis exprimat, quam durum et acerbum ei fuerit, diu a regno elongari, in servitutem redigi et ab infidelibus despici? Gravissima sane exitere quas tunc perpressus est adversitates; elapso tamen aliquot annorum circulo, cum fama undique vulgaretur de vastatione et periculis Terræ sanctæ, ipse, instar Matathia, mala gentis christianæ et sanctorum ægre ferens, Deo ipsum movente, alteram suscepit navigationem cum tribus filiis suis, regni proceribus, magnaque nobilium et populorum multitudine. Qui omnes ad Carthaginis portum, qui a Tuneto haud procul abest, feliciter apulerunt. Ibi vero non multo elapso tempore, cum castra in Saracenenorum conspectu posuisset Ludovicus, pestilentia correptus, e vivis excessit. Miramini ferventem christianæ religionis zelum, qui in Ludovico ita ardebat, ut illum tot adversis se exponere cogeret; unaque miramini sanctissimi regis illius fidelitatem, quæ tanta extitit, ut in omni adversitate, tribulatione et angustia Deum benedixerit. Similis non fuit Ludovicus pessimis illis christianis, qui in adversitatibus Deo malodicit et insurgunt adversus Altissimum; si temporalium jacturam patientur, iniustitiæ Deum accensant; si lite cadant, contra Deum blasphemant; si moriatur primogenitus, maledicta evomunt. Non sic Ludovicus; ipse adveniente quacumque adversitate, Deum oravit, et benedixit. Cum vidit ingentem suum exercitum acerbis infirmitatibus et morte vastari, benedixit Dominum; cum a bar-

baris gentibus captus servitutis sensit opprobria, benedixit Dominum; cum lethali est morbo correptus, benedixit Dominum ac instar regii prophetae, in omni adversitate et omni tempore Deum benedixit: *benedicam Dominum in omni tempore* (Psal. 33). Nonnulli tum tantum erga Deum fideles se ostendant, illique benedicunt, *quando abundant secularia, quando multitudo frumenti, olei, vini, auri, argenti, mancipiorum, pecorum, salusque ista mortalis incorrupta persistit, quando ea quae nascuntur, crescunt omnia, nihil immatura morte subtrahitur, felicitas tota abundat in domo, circumfluunt omnia* (August. in Psal. 33). At, inquit Augustinus, non solum tunc benedicendus Deus, cum omnia nobis prospere eveniunt; laudandus etiam in omnibus adversitatibus nostris. *Tunc benedicendus est Deus, quando ista dat, et aliquando ista tollit, quia ille dat, ille tollit; sed seipsum a benedicente se non tollit.* Et ut ait D. Hieronymus, *haec virtus est maxima, ut in ipsis periculis atque miseriis Deo gratiae referantur et semper dicamus; benedictus Deus* (in c. 5 ep. ad Ephes). En mirabilem virtutem, qua praestitit B. Ludovicus; ipse enim Deum benedixit in omni tempore: non solum illum benedixit, cum omnia prospera; verum et cum omnia ipsi adversa cederent. Illum benedixit, cum feri maris fluctibus jactaretur; illum benedixit, a barbaris captus et in servitutem redactus; et illum praecipue oravit, laudavit et benedixit, cum ad mortem infirmatus est. Tunc enim orationi, Deique laudibus studiosius incubuit et saepe andiebat modo dicens: *fac nos, Domine, prospera mundi despiciere et nulla ejus adversa formidare*; modo vero dicens: *adorabo ad templum sanctum tuum et confitebor nomini tuo.* In adversitate ergo fidelis Deo perstitit sanctus Ludovicus, cum in ea illum semper benedixerit; ac etiam cum tunc ad ejus voluntatem se semper conformaverit.

2. Perfecti, summeque Deo fideles habentur, qui omni et praecipue adversitatis tempore, suam divinae conformant voluntatem et qui Deo instar regii prophetae, semper dicunt: *paratum cor meum Deus, paratum cor meum* (Ps. 56, 10); seu, ut

exponit sanctus Bernardus, *paratum cor meum, quantum ad prospera; paratum cor meum, quantum ad dura et adversa* (ser. 2 in cap. jejun.). Heu! tamen quot suam divinae praerunt voluntatem, quot iniqui, ingrati, Deoque infideles voluntati ejus crebro adversantur! Quam multi, adveniente quavis tribulatione, in Deum murmurant et in blasphemias erumpunt! Quam multi, si morbus ingruat; si filii, si uxor, si bona temporalia auferantur, festim in lamenta, in suspiria, imo et in murmura, nec non in graves adversus divinam voluntatem Deique providentiam querelas dissolvuntur! Totus sane mundus protervis his repletur filiis nequam et obcaecatis, qui in adversitatibus divinae repugnant voluntati. Sanctus Ludovicus ita in omni tribulatione et adversitate se Deo fidelem exhibuit, ut semper id voverit, quod Deus; seque semper ad divinam voluntatem penitus fixerit et conformaverit. Similis fuit vir ille sanctissimus supernis illis Dei ministris, qui voluntatem ejus quam fidelissime in omnibus adimplent; *ministri ejus, qui facitis verbum ejus* (Ps. 102). Similis fuit sancto Paulo apostolo, simulque cum illo in omni adversitate dixit; {Domine, hoc volo, quod et tu. *Domine, quid me vis facere?* Similis fuit Christo Salvatore, quia in omni tribulatione et angustia suam divinae conformans voluntatem, semper dixit: *Domine, fiat voluntas tua.* Cum inspirat Ludovico Deus, ut a regni finibus exeat, neon ad exteras, longinquas et barbaras nationes pergat, voluntati divinae ex animo obtemperat, dicens in corde suo: *Domine, fiat voluntas tua.* Cum, sic volente Deo, grassantibus contagiosis morbis totus infestatur et vastatur ejus exercitus, mox divinam adorat voluntatem, intus dicens: *Domine, fiat voluntas tua.* Cum a Saracenis capitur, captivusque detinetur, non murmurat, non conqueritur; humili corde protestatur: *Domine, fiat voluntas tua.* Dum pestilentia plectitur et instantis mortis terroribus circumdatur, labiis suis non peccat, nec minimum quodque adversus Dei providentiam verbum profert; semper divinae suam captivans et contemperans voluntatem, percutientis Dei manum exosculatur, semperque in corde suo dicit: *Domine, fiat voluntas tua.* Non possum sanctum Ludo-

vicum variis probatum tribulationibus contemplari, quin protinus in mentem veniat sanctissimus propheta Job, qui tot, et gravissimis pressus adversitatibus, Deum semper laudat, ejusque se inexcitantur voluntati conformat, semperque ait: *sicut Domino placuit, ita factum est* (Job. 1). Jam unus ad eum accedit nunciis, dicens: *irruerunt Sabœi, tuleruntque omnia et pueros percusserunt gladio*. Mox ad eum venit alius dicens: *Chaldæi invaserunt camelos et tulerunt eos, necnon et pueros percusserunt gladio*. Adhuc illo loquente, ecce alius intravit et dixit: *filii tuis et filiabus vescentibus et bibentibus vinum in domo fratris sui primogeniti, repente ventus vehemens irruit e regione deserti et concussit quatuor angulos domus, quæ corruens, oppressit liberos tuos et mortui sunt* (Ibid). Suborientibus autem et undequaque venientibus acerbis his tribulationibus, non turbatur Job, nec labiis peccat, verum suam divinæ semper conformans voluntatem dicit: *Sicut Domino placuit, ita factum est; sit nomen Domini benedictum*. Miramini hanc voluntatum consonantiam, miramini hanc Jobi cum voluntate divina concordiam et conformitatem; pariterque miramini sanctum Ludovicum, qui in omni tribulatione et adversitate divinam similiter adorat voluntatem, sequæ ei penitus conformat. Vult Deus, ut Ludovicus a matre discedat, a regno exeat et ad gentes infideles properet; hoc vult et Ludovicus. Vult Deus, ut Ludovicus ab infensissimis hostibus capiatur et despiciatur et ludibrio habeatur: hoc vult et Ludovicus. Vult Deus, ut sanctus ille rex pestilentia feriatur in terra aliena, ad mortem infirmetur, ibique e vivis excedat; hoc vult et Ludovicus, ac insurgente graviore cujusque adversitatis vento, nec minimum a Dei voluntate declinat; semper et in omnibus ei obtemperat, suamque voluntatem ad divinam penitus conformat. Ecce quomodo sanctus rex Ludovicus Deo usque ad mortem fidelissimus perseveraverit. Ei fidelitatem servavit in diebus prosperitatis et tempore adversitatis; ideo nunc merito cœlesti gloria coronatur: *esto fidelis usque ad mortem et tibi dabo coronam vitæ*. O fratres, si cum sancto Ludovico coronari et regnare non possimus in hoc mundo, cum eo coro-

nari possumus in cœlo, et ibi simul cum illo coronabimur, si non secus ac ille Deo usque ad mortem, tam favente prosperitate quam instante tribulatione, fideles fuerimus. Inspiciamus ergo Deum in cœlo, qui coronam vitæ manu gestans, eam cuique nostrum offert, dicens: *esto fidelis usque ad mortem et tibi dabo coronam vitæ*. Hanc coronam assequi optemus et ambiamus; seu ut eam assequi valeamus, sanctum regem Ludovicum imitemur, ac instar illius, in omni prosperitate et in omni adversitate Deo fideles maneamus. Ecce exemplar publicum, quod cunctis regibus, cunctis hominibus et præcipue omnibus Gallici regni incolis imitandum proponitur; eum ergo unusquisque nostrum pro viribus imitari conetur. Ut autem illum tam in prosperis, quam in adversis imitari valeamus, ejus supplices imploremus auxilium, rogemusque eum, ut a Deo gratias impetret, quibus mediantibus illum perfecte imitari possimus. Snum nobis auxilium et patrocinium non denegabit Ludovicus, si illum humiliter invocemus; igitur in omni prosperitate et rerum abundantia, in omni adversitate et tribulatione ad illum confugiamus, illumque enixe oremus, ut pro nobis intercedat ad Dominum, utque gratias obtineat, quarum auxilio freti in utraque fortuna Deo fideliter servire valeamus. Dicamus ei ex corde: o sancte Ludovice, tu rex noster es, tu exemplar es a Deo nobis propositum, esto, queso, et benefactor noster. Quamdiu in hoc mundo existi, divitibus et pauperibus, magnis et parvis, sanis et infirmis, christianis et infidelibus benefecisti, esto et nunc benefactor noster; pro nobis apud Deum intercede, nobisque gratias impetra, quibus mediantibus coronam gloriæ mereri et assequi valeamus. Amen.

DE SANCTO JULIANO

CONCIO UNICA.

Ibunt de virtute in virtutem (Psal. 83).

Hominum salutis et perfectionis suæ sollicitorum, continuum studium est in virtutis via proficere, ab inferioribus ad altiores virtutum gradus ascendere et de virtute in virtutem semper ire. Mentibus hujusmodi hominum salutem suam zelantium firmiter inhæret indubitatum hoc principium: quod in *virtutis via non proficere, deficere est* (August.); ideo semper se ducunt in altum, ad ulteriora et perfectiora indesinenter incedunt et in præclara virtutis via progredi continue satagunt, donec ad perfectionis apicem perveniant et bravium feliciter accipiant. Sanctus Julianus a nobilibus et vere christianis parentibus Viennæ in Gallia ortus, firmo quidem hoc proficiendi proposito præventus fuit; a teneris annis in virtutis via progredi semper in votis habuit; ab adolescentia omni virtutum generi sedulo vacavit, ac de virtute in virtutem indesinenter ivit, donec vir perfectissimus, Deoque acceptissimus evasit. Non omnes nunc recensebo virtutes, quibus in toto vitæ decursu floruit vir ille sanctissimus; illas dumtaxat memorabo, quas habuit respectu martyrii, quæ haud dubie cæteris longe eminentiores, nobisque notiores sunt. *Acc.*

Sancti Athanasius, Franciscus et Laurentius diversimode se habuerunt respectu martyrii; sanctus enim Athanasius speciali Dei inspiratione concitatus, tyrannorum malitiam et martyrii perferendi occasionem industrie declinavit. Seraphicus vero Franciscus martyrium obire concupivit; nec tamen martyr occubuit, quoniam martyrii illi occasio defuit. Laurentius tandem et martyrii desiderio exarsit et martyrii lauream feliciter obtinuit. Sanctus Julianus, cujus hodie solemnia colimus, aliter et aliter se habuit respectu martyrii; illud enim nunc fugit cum Atha-

nasio, nunc quæsit cum Francisco et nunc obiit cum Laurentio. Prudentia christiana, qua floruit, ad persecutionem et martyrii occasionem fugiendam illum aliquando adduxit; charitas ardentissima, qua deinde exarsit, ad martyrium desiderandum et ad occasionem pro Christo moriendi querendum illum inclinavit; constantia tandem admirabilis, qua præfulsit, ad perferenda dirissima supplicia et ad mortem pro Christi fide alacriter perferendam illum compulit. Videamus sancti Juliani prudentiam, charitatem et constantiam: 1. *prudentiam*, cum martyrium fugit; 2. *charitatem*, cum martyrium quæsit; 3. *constantiam*, cum martyrium pertulit. Juliani martyrium fugientis prudentia; Juliani martyrium quærentis charitas; Juliani martyrium patientis constantia; en tres virtutes, quæ in sancto Juliano mirabiliter eluxere respectu martyrii, et en etiam tres hujus concionis partes.

I PARS.

Juliani martyrium fugientis prudentia.

Julianus, qui pie a piis parentibus educatus fuerat, Deo placendi et martyrii pro Christo obeundi desiderio ab ineunte ætate flagrabat; tuncque hoc in ejus corde magis exarsit desiderium, cum Crispinus præses in Viennensi solo, quasque christiani nominis personas crudeliter insectatus est et inmani fidelium strage totam circa regionem est depopulatus. Tunc quidem sponte tyrannum adisset, et ultro se martyrio obtulisset Julianus; verum sancti Ferreoli consilii, rationibus et precibus victus, in Arveniam fugiens, sævientis Crispini furori se subripuit et martyrii obeundi occasionem declinavit. Non dubito tam iniquos, tamque perversos reperiri homines, qui de hæc Juliani fuga male sentiant. Cum enim natura humana per peccatum corrupta prona sit ad temere judicandum, *ac magna pars generis humani indiscreto judicio ad reprehendum prompta sit atque parata* (S. Aug. ser. 102), non desunt

haud dubie viri mordaces, qui hanc Juliani fugam ignaviae, imbecillitatis, feminei timoris, vel infidelitatis arguant. Révera tamen crudelem hanc Crispini persecutionem fugit Julianus, non ex timore vel fidei defectu, imo ex magna prudentia, quae illi illis in adiunctis fugam capessendam suavit. Si etenim Gregorio Turonensi fidem adhibeamus, Juliani fuga ex prudentia non ex timore manavit, quia fugit, ut sapientibus sancti Ferreoli consiliis obtemperaret; ut vitam suam ad aliorum fidelium solatium et auxilium incolumem servaret; utque tyranni et tormentorum manibus in patria sua non se committeret, ubi parentes a sancto pro Christo moriendi proposito eum avertere potuissent. Unde si de Uria propheta Joachimi regis persecutionem fugiente dixit sanctus Hieronymus: *quod fugit, non infidelitatis, sed prudentiae indicium est* (in Jerem. 26); similem in modum de Juliano dicendum, magnam ostendisse prudentiam tunc fugiendo. Nam nonne prudentiae tribuendum quod quis tunc fugiat, cum fugam suadet sapiens et sanctus conscientiae moderator? Nonne prudentiae est, quod vitam suam tunc non profundat, cum ad multorum solatium et salutem adhuc necessaria videtur? Nonne prudentiae est, quod ad tempus fugiat, ne cadendi periculum et in propriae salutis discrimen veniat? Certe Juliani fuga nonnisi a vero prudentiae spiritu processit, qui nisi hac occasione fugisset, verae prudentiae leges violasset et a cunctis velut imprudens redargueretur. Allucinantur et errant graviter quicumque fugam semper ignaviae et rumoris indicium esse arbitrantur. Verum quidem, inquit sanctus Petrus Chrysologus, quod cum fugit miles, cuius incerta et inexperta est fortitudo, hanc a frigido timore fugam manare quisque censeat; cum autem fugit strenuus miles, qui plurima fortitudinis et audaciae signa edidit, hanc ab arte et prudentia fugam procedere, quisque facile sibi suadet. *Bellicosus miles, quod in bello fugit, artis est, non timoris* (Chrysol. serm. 50). Nonne artis et prudentiae fuit, quod a facie inimicorum fugerint Tegeatae, Horatii et Parthae? Nonne prudentiae fuit, quod insequentium hostium turmas Josue declinaverit? Nonne prudentiae fuit, quod David fugit de terra propter Absalon? (1 Reg. 19). In his sane et aliis

multis casibus fuga non timoris, at verae prudentiae indicium extitit. Dicendum ergo similiter de Juliano Crispini praesidis persecutionem fugiente, dicendum, inquam, quod fuga ejus, non timoris, sed artis et prudentiae fuerit. Julianus etenim, non ignavus, imo strenuus erat miles, qui virtutis suae plurima jam signa exhibuerat, et qui pro Christi amore sanguinem fundere ambiebat; non itaque ex timore fugit, verum magna ex prudentia; ut scilicet salubribus et sanctissimi Ferreoli fugam suadentis consiliis obtemperaret. Sicut ignavos, inertes et meticulosos sectatores fastidit religio christiana, ita imprudentes et impudentes aversatur; ac dum intrepidus amat videre sectatores suos, cum coram saevientibus tyrannis stant, eos tamen audaces nimis et frontosos haud recipit. A sectoribus quidem suis exigit, ut immanes illos non timeant persecutores, qui corpus solummodo cruciare et occidere possunt: *nolite timere eos, qui occidunt corpus* (Matt. 10); ab iis tamen nequaquam postulat, ut inconsulte et imprudenter tyrannos adeant, iisque improperent. Imo nec vult ut saevitiae illorum ultro se exponant, nisi a speciali Dei impulsu ad hoc moveantur, et nisi se a Deo ad martyrium vocari agnoscant: quin contra vult, ut fideles quique a persecutoribus fugiant, donec a divina gratia intus illuminentur et ad gravia quaevis supplicia perferenda adjuventur. Hunc esse verum christianae religionis spiritum docuit Christus, qui fuga nonnumquam sibi consuluit, et qui discipulis dixit: *cum autem persequerentur eos in civitate ista, fugite in aliam* (Matt. 10). Quis ergo imprudentiae arguat sancti Juliani fugam? Quis dicat, eum imprudenter egisse, cum fugiens, tyranni iram et supplicia declinavit, quin fugam ejus altioris prudentiae specimen omnibus christianis fore quis non asserat? Maxime sane prudentiae extitit illius fuga, cum non ex timore, imbecillitate, vel infidelitate fugerit: verum solummodo et manifestatam sibi a sancto Ferreolo Dei voluntatem adimpleret, et ut pia huic in salutis via magistro obsequeretur. Fuge ergo, o Juliane, fuge dilecte Christi discipule, fuge quantum placerit, Viennensem fuge persecutionem; nec ideo imbecillitatis, ignaviae, vel infidelitatis te accusabimus.

Quin contra te prudentissimum proclamabimus; ac fugam tuam a verâ prudentiâ legibus dirigi quisque censebit. Perspecta Juliani martyrium fugientis prudentia, de *Juliani martyrium quærentis charitate disseramus.*

II PARS.

Juliani martyrium quærentis charitas.

Gratia divina, cujus artes captum nostrum superant, motibus oppositis corda nostra nonnunquam agitat, et nunc ad unum, nunc ad aliud nos excitat; ac sæpius efficit, ut unum et idem jam amemus et jam odio habeamus (1); nunc fugiamus, nunquam summo affectu desideremus et inquiramus. In sancto Juliano hæc omnia quisque videre et annotare facile poterit: Dei etenim gratia, quæ illum in urbe Vienna ad martyrium fugiendum compulerat, eum ad ambiendum et sollicite quærendum in Arvernia martyrium postmodum concitavit. Verum est, inquit Gregorius Turonensis, quod inspirante Patre luminum, in Arvernia Julianus adhuc aliquantulo tempore latitaverit, ut sævas Crispini satellitum manus evaderet; attamen postea gratia divina illustratus, Dei spiritu agitatus et sancto charitatis igne succensus, e latæbris exiit, foras generose prodiit, sævientisque Crispini satellites intrepide adiit. Imo mente hilari atque serena, celestique lumine superfuso vultu coram ipsis apparuit, dicens eis: en Julianum, quem tam studiose inquiritis, en illum, quem tanto odio prosequitur Crispinus, ecce hominem, cujus

(1) Quomodo unum et idem modo amare, modo odisse, divina gratia impellente, valeamus, perspicuum fiet ex illis Christi Domini verbis: « Si quis venit ad me et non odit patrem suum et matrem ..... adhuc et animam suam, non potest meus esse discipulus (Luc. 14) ». En modum, quo simul diligere et odisse possumus; in quo tamen notandum illud odium sanctam, de quo loquitur Christus, veræ dilectionis rationem habere; dum e contra mundana et carnalis dilectio veri odii venenum continet.

sanguinem sitiit sævus ille tyrannus; jam jussis ejus obtemperate; hoc agite, quod præcepit, percutite, flagellate, omnibus quibus placuerit modis corpus meum cruciate; occidite, si libet, nil enim mihi jam morte dulcius; pro Christi amore mori concupisco, *et nolo diutius commorari in hoc sæculo, quia sitio tota animi aviditate jam Christum* (Greg. Tur. in vit. Jul.). Eodem modo quo ad martyrium se gerere videtur Julianus, quo passionis suæ tempore Christus. Nostis, Christum ut Verbum, ineffabilibus ab æterno in Patris sinu affluere gaudiis, et incomprehensibilem possidere felicitatem: infirmitates tamen nostras et hujus mundi passiones immensis paradisi deliciis quasi præferens, naturæ nostræ hypostaticæ uniri voluit, ut nobiscum pati et patientiæ virtute saginari valeret. Unde mox ut naturam nostram assumpsit, sancto patienti desiderio cor ejus semper exarsit, ad Calvaria montem ascendere concupivit, ad immania crucis tormenta continue anhelavit, ac pretiosi sanguinis sui baptismo omne genus humanum lavare et omnia hominum crimina crudeli morte expiare peroptavit. Etsi vero summo affectu pro hominibus mori cuperet Christus, ab impiis tamen eum ad mortem quærentibus nonnunquam fugit, quia pro hominibus moriendi nondum hora venerat. Adveniente præfinito a Patre mortis tempore hostibus suis obviam ivit, illis se manifestavit, dicens: *ego sum*. Eorum manibus ultro se obtulit et mortem, quam alias prudenter declinavit, ex nimio suo in homines amore sollicite quæsit. Quid autem simile in Juliano intueor; in paterna enim domo deliciis et divitiis affluens, nil magis desiderat, quam omnia sua et propriam vitam pro Christi amore profundere. Ecquidem christianæ prudentiæ spiritus, quo præditus erat, illum ad mortem quandoque fugiendam induxit, quia nondum venerat hora ejus; mox autem ut tempus pro Christo moriendi venisse agnovit, maxima in Deum ardens charitate mortem sollicite appetiit. Tunc mortem Julianus minime inspexit ut hominibus terribilem; illam intuitus est ut somnum jucundissimum, ut transitum ad æternam beatitudinem et ut medium ad fruentium cœlesti sponso absolute necessarium; hoc igitur Christi

amore percitus quærentibus sicariis se obtulit, iisque dixit: ego sum Julianus, quem ad necem inquiritis; en illum, cujus sanguinem sitit Crispinus; mortem meam ille desiderat, ut malitiæ suæ satisfaciatur, et ego mori concupisco pro amore Christi, qui pro mei amore mori dignatus est. O magnam Juliani martyrium quærentis charitatem! Vir ille sanctissimus longe dissimilem se ostendit ab anxii, fluctuantibus et tepidis quibusdam christianis, de quibus ait S. Gregorius, quod prosecutionis tempore mori vellet et nollent; *volentes volebant* (in Job. 39). Mox enim ut agnovit Julianus, se a Deo ad martyrium vocari, in duas non claudicavit partes, non fuit volens nolens, non dixit in semetipso: pro Christo mori volo et nolo; charitatis igne succensus martyrio voluntarie se obtulit, moriendi occasionem quæsivit, ac palam se pro Christo mori velle protestatus est. Unde mihi videre videor insignem hunc Christi athletam, modo cum propheta dicentem: *sitioit anima mea ad Deum fortem, vicum, quando veniam et apparebo ante faciem Dei?* modo hæc apostoli verba proferentem; *cupio dissolvi et esse cum Christo*; modo cum sancto Ignatio martire clamantem: *ignis, cruz, bestia, confractio ossium, membrorum divisio, totius corporis contritio et tota tormenta diaboli in me veniant, tantum ut Christo fruatur*: modo ipsos carnifices his verbis affatum: *sævite in me, o immanes christiani nominis hostes; percutite, mactate, in frusta carnem meam discerpite, animam meam e corpore prompte avellite, ut cito frui valeam Christo meo, quem toto corde diligo, ad quem suspiro et ad quem totis visceribus ire desidero. O magnum Juliani in Christum amorem! O ardentem ejus charitatem! Et si de Magdalena dixit Christus, quod multum dilexerit, quia uberes in Pharisei domo lacrymas fudit, cur non dicemus, Julianum multum dilexisse, sanctoque charitatis igne exarsisse, cum totum sanguinem pro Christi amore fundere quæsierit? Magna sane Juliani, martyrium quærentis exitit charitas; ardentissimus tunc ejus prodiit amor; nec Christum magis amare potuisset videtur, quam cum quærentibus ad mortem ultro se occidendum tradidit. Magna enim ejus fuisset charitas, si cuncta temporalia pro Christi*

amore abdicasset et pauperibus distribuisset; major et perfectior, si simul cum temporalibus bonis, propinquos et amicos pro Christi amore reliquisset; ast major adhuc ejus in martirio eluxit charitas: Christum enim magis amare non potuit, quam cum pro ejus amore mori optavit et satellitibus se occidendum tradidit. Hæc est charitas, qua nulla major haberi posse videtur: *majorem hæc dilectionem nemo habet, quam ut animam suam ponat quis pro amicis suis* (Jo. 15). Maxima ergo Juliani martyrium quærentis fuit charitas. *Dein maxima Juliani martyrium patientis fuit constantia.*

III PARS.

Juliani, martyrium patientis, constantia.

Sicut vita ab omnibus naturaliter amatur, ita mors ab omnibus naturaliter timetur et odio habetur. Ipsa ejus memoria tristitiam parit, ipsa ejus imago horrorem infert, ipsa ejus umbra terrorem incutit, nec est qui cum philosophorum principe non fateatur, quod *omnium terribilium terribilissimum mors*. Terribilis sane mors, et vix aliquem reperias, qui illam non timeat; ad Juliani tamen gloriam dicam, quod timor mortis illum non conturbaverit, quod illam ad se venientem æquo et forti animo receperit, quodque in martyrio quod passus est, mirandam omnibus sæculis constantiam exhibuerit. Cum enim adversus illum armati irruerunt carnifices, non expalluit facies ejus, cor illius non trepidavit, nec ullum timoris signum exterius edidit; ipse hilari vultu mortem jam ditius optatam expectavit, ac lethalem ictum, quo illi vita ablata est, generoso et constanti animo recepit. Unde merito Julianus inter præclaros illos martyres censendus est, de quibus Paulus asserit, quod *fortes facti sunt in bello* (Heb. 11); mortem enim summo affectu desideravit, ac pro Christi fide strenue decertans, illam mirabili constantia et fortitudine pertulit.

Sanctus Basilius in præclara homilia, quam conscripsit ad lau-

dem quadraginta illorum martyrum, quorum festum die decima Martii celebrat sancta romana Ecclesia, miratur in primis generositatem, quam exhibuit Melithonis mater, quæ filium pro Christo dira patientem videns, sibi ipsi congratulabatur, quod talem haberet filium, qui etiam strenuus Christi miles esset, ac ægre ferebat, quod in hunc filium suum non satis sævirent carnifices, quodque illum simul cum aliis ad paratum regnum non vererent; quapropter sublato in humeros filio, vehicula martyrum corporibus onusta strenue sequebatur, ut in regno simul cum aliis injiceretur. O mirandam piæ hujus matris constantiam! Quam adhuc tantum invaluisse, ait sanctus Basilius, ut patiente et moriente filio, *non lacrymam indecoram effundere, aut aliquid humile loqui, vel indignum agere visa sit* (hom. 10). Hanc hujus matris admiror constantiam; tamen miror magis illam, quam in Juliano gravia patiente, pro Christi fide decertante, de hostibus suis triumphante et moriente intueor. Vir enim ille sanctissimus ad supplicia quasi ad delicias properat, irruentesque videns carnifices, gaudet et sibi ipsi gratulatur, ac non solum indecoram non fundit lacrymam, verum insolito ab omnibus adstantibus videtur affusus gaudio. Non solum humile quidquam loqui non auditur, imo et sublimia ad Dei gloriam, proximique sedificationem libere profert: non solum nil indignum operatur, verum passionis suæ tempore plurima Deo, celoque digna perficit, quæ ejus constantiam demonstrant in æternum prædicandam. De sancto illo martyre fertur, quod cum armati in illum irruerent carnifices, protinus in genua proci-derit, non ut eos a proposito averteret et ad misericordiam flecteret, sed ut a Deo veniam et gratiam ipsis impetraret: *proci- dit in genua beatus martyr, exoraturus numen, ut condonaret veniam persecutoribus suis* (Gregor. Turon.). In hac Juliani actione ejus amorem simul et constantiam admiror; amorem, qui tantus est, ut de Dei offensa plus doleat, quam imminentem sibi mortem timeat; *constantiam*, quæ adeo præ-valet, ut in conspectu carnificum ad necem inferendam paratorum nullo modo metuat, nec de morte vitanda satagat; ac etiam pa- cato et tranquillo animo pro iis Deum ferventer deprecetur. Cum

Julianum in medio satellitum flexo poplite orantem considero, mihi videre videor alterum Stephanum fervore et constantia admirabili præditum, qui de propria vita servanda nil omnino curat, solum de æterna vita hostibus suis concilianda anxius et solícite studet. Eum circumdant missi a Crispino satellites, qui in illum sæviunt et evaginato gladio ad illum properant: ille vero hoc unum meditatur ut gratiam et veniam persecutoribus suis obtineat. Quamvis adversus illum consisterent castra, non timeret, nec trepidaret cor ejus: hoc solum timet, ne in æternum pereant, qui illum persequuntur; hinc, ut alter Stephanus, genua flectit et clamat ad Dominum: *Domine, ne statuas illis hoc peccatum*. Pro inimicis orat, ferventer orat, flexis genibus orat, et dum pro iis orat, ab iis plecitur; ac corde intrepido lethalem hunc recipit ictum, quo et caput ei amputatur et vita ei crudeliter auferitur. O mirandam Juliani constantiam! o virum vere constantissimum! qui nec minis terrori, nec evaginatis gladiis ad desciscendum a fide inclinari, nec quocunque modo a suscepto pro Christo moriendi proposito amoveri potuit; qui in catholice fidei confessione immobilis et constans usque ad ultimum vitæ exitum permanet. Magna sane extitit Juliani constantia; sicut enim magna ejus fuit prudentia, cum fugit martyrium, magnaque ejus charitas, cum martyrium quesivit; ita et magna ejus fuit constantia, cum martyrium portulit. Unde merito fatemur, quod respectu martyrii Julianus ierit de virtute in virtutem: quodque a virtute prudentiæ ad virtutem charitatis et a virtute charitatis ad constantiæ virtutem migraverit: *ibunt de virtute in virtutem*. En mirabiles illas virtutes, quibus instante martyrio, floruit Julianus. Prudentiam et charitatem ejus admiremur, et ejus constantiam pro viribus imitari conemur. Jam por Deo misericordiam non adsunt tyranni, qui evaginato ense dicant: aut moriendum, aut Christi fidei abrenunciandum. Immanes nunc cessarunt imperatorum persecuciones: nec jam a nobis sustinenda flagella, crurifragia et dira illa supplicia, quibus primis Ecclesiæ sæculis plectebantur martyres: constanti tamen et patienti animo perferendæ adversitates, quibus, sic volente Deo, in hoc mundo affligimur. Certum est

quod non coronabitur, nisi qui legitime certaverit (2 Tim. 5); ut autem pro Dei gloria legitime pugnemus, oportet, ut quævis adversa pro ejus amore sapienter et constanter patiamur: ut enim ait Clemens Alexandrinus, certamen nostrum duabus opus habet virtutibus, sapientia et audacia (1 Strom. 4). Pugnate ergo adversus rebellem naturam, quæ crucis mortificationem perferre recusat: pugnate sapienter, ita ut illam non opprimatis; sed et pugnate constanter, ita ut adventientes quasque adversitates æquo, patienti et constanti animo pro Dei amore perferatis. Qui si in terris pro Dei gloria pugnaveritis, æternam vobis gloriam dabit Dominus in cælo. Amen.

DE SANCTO AUGUSTINO

CONCIO PRIMA.

Hæc mutatio dextere Excelsi (Ps. 76).

Augustini conversionem tanti faciebat S. Ambrosius, eamque ita Ecclesie utilem fore auspicabatur, ut omnes cæli et terre creaturas ad gaudendum et ad gratias de ea Christo Domino agendas invitaret. *Agamus, inquit, gratias Domino Jesu Christo, qui religioni nostræ tantum ac talem principem dedit. Gaudeamus in Domino, gaudeant angeli tam celebri conversione. Gaudeant cælum terraque: ac benedicant omnes Dominum, qui ad subsidium hominum illuminavit Augustinum* (ser. 92). Celebri huic Augustini conversioni non parum contulit mater ejus Monica jugibus lacrymis et precibus, quas ad Deum fudit; scimus etiam, sanctum Ambrosium non parum eidem favisse monitis, exhortationibus et concionibus suis; hæc tamen conversio potissimum tribuenda Deo, qui Augustinum expugnavit et in virum alterum mutavit. *Quis expugnavit animum Augu-*

stini? Quis superavit? Non argumenta, non vis aliqua verborum, sed Dei duntaxat virtus et clementia (ibid.). De sancti Augustini conversione, quam suo tempore sancta Romana Ecclesia celebrat (1), erit ista concio. Ave.

Dei, Ecclesie et sui ipsius inimicus vivebat Augustinus, dum adhuc juventute floreret: Dei quidem, cui iniquitatibus suis infensus factus erat: *iniquitates vestræ dividerunt inter vos et Deum* (Isa. 59); Ecclesie etiam, quam, sicut alter Paulus, erroribus suis persequabatur: *persequabar Ecclesiam Dei* (Gal. 1); sui tandem ipsius, via iniqua et pessima, qua incedebat: *qui autem faciunt peccatum et iniquitatem, hostes sunt animæ suæ* (Tob. 12). Augustinum ante conversionem dominabatur spiritus voluptatis, spiritus erroris et spiritus obstinationis. *In corde ejus degebat spiritus voluptatis, qui contrarium est Deo: in mente ejus residebat spiritus erroris, qui sacris Ecclesie institutis opponitur: in ejus anima regnabat spiritus obstinationis in peccato, qui saluti ejus adversabatur.* Excelsi dextera cor, mentem et animam Augustini mutavit: per gratiam enim Dei 1. hic voluptuosus mutatus est in penitentem eximium: 2. hic hæreticus mutatus est in Ecclesie Doctorem celeberrimum: 3. hic homo obstinatus in peccato mutatus est in virum perfectissimum.

I PARS.

*Augustinus voluptuosus mutatus est
in penitentem eximium.*

Illicitis voluptatibus adeo ante conversionem suam inhiabat Augustinus, ut præter eas nil aliud optare videretur: *quid enim*

(1) Diem festum Conversionis hujus S. Doctoris Ecclesia celebrat die quinta maji; atque ex hoc ipso quod celebrat hujusmodi festum, patet quod eam conversionem prorsus perfectam et sanctam credit, juxta regulam S. Thomæ, quod non celebratur festum in Ecclesia nisi pro aliquo sancto. N. E.